

Skötselplan för Skirsjöskogens naturreservat

SKÖTSELPLAN FÖR SKIRSJÖSKOGENS NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2009. Planförfattare har varit Mikael Hagström.

A. ALLMÄN BESKRIVNING	3
ADMINISTRATIVA DATA OM NATURRESERVATET	3
2. SYFTE, FÖRESKRIFTER OCH SKÄL FÖR BESLUT	4
3. ÖVERSIKTIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN	4
3.1 <i>Historisk och nuvarande markanvändning</i>	5
3.2 <i>Områdets bevarandevärden</i>	5
3.3 <i>Källuppgifter</i>	6
B. PLANDEL.....	7
1 SYFTE MED NATURRESERVATET	7
2 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK.....	7
2.1 <i>Skötselområden</i>	8
2.2 <i>Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder</i>	12
2.3 <i>Jakt</i>	12
2.4 <i>Utmärkning av reservatets gräns</i>	12
3. TILLSYN.....	12
4. DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	12
4.1. <i>Dokumentation och inventeringar</i>	12
4.2. <i>Uppföljning</i>	13
5. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN	13
5.1 <i>Finansiering av naturvårdsförvaltningen</i>	13

Bilaga 1. Historisk karta över Skirsjöskogen

A. ALLMÄN BESKRIVNING

Administrativa data om naturreservatet

Reservatets

benämning: Skirsjöskogens naturreservat

RegDOS nr: 2020367

Beslutsdatum: 2009-12-16

Län: Östergötland

Kommun: Ydre

Areal: 56,1 ha
Land: 28,8 ha
Produktiv skogsmark 26,8 ha

Naturtyper: 9010 Västlig taiga (barnaturskog) 21,0 ha
(Natura 2000 habitat)
9050 "Örtrika skogar med gran" 1,0 ha
91D0 "Skogbevuxen myr" 1,0 ha
Övrig ungskog 6,2 ha
Sjö 27,3 ha

Prioriterade bevarandevärden

Naturtyper Barnaturskog, lövbränna
Arter/grupper Skalbagg fauna, svampflora, lavflora
Struktur & funktion Bergbrant, död ved, interndynamik,
lövsuccessioner.

Övrigt: Området finns redovisat i Naturvårdsverksrapport "Skyddsvärda statliga skogar" från 2003.

Fastighet/markägare: Ribbingshov 2:83 (Naturvårdsverket)

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen Östergötland

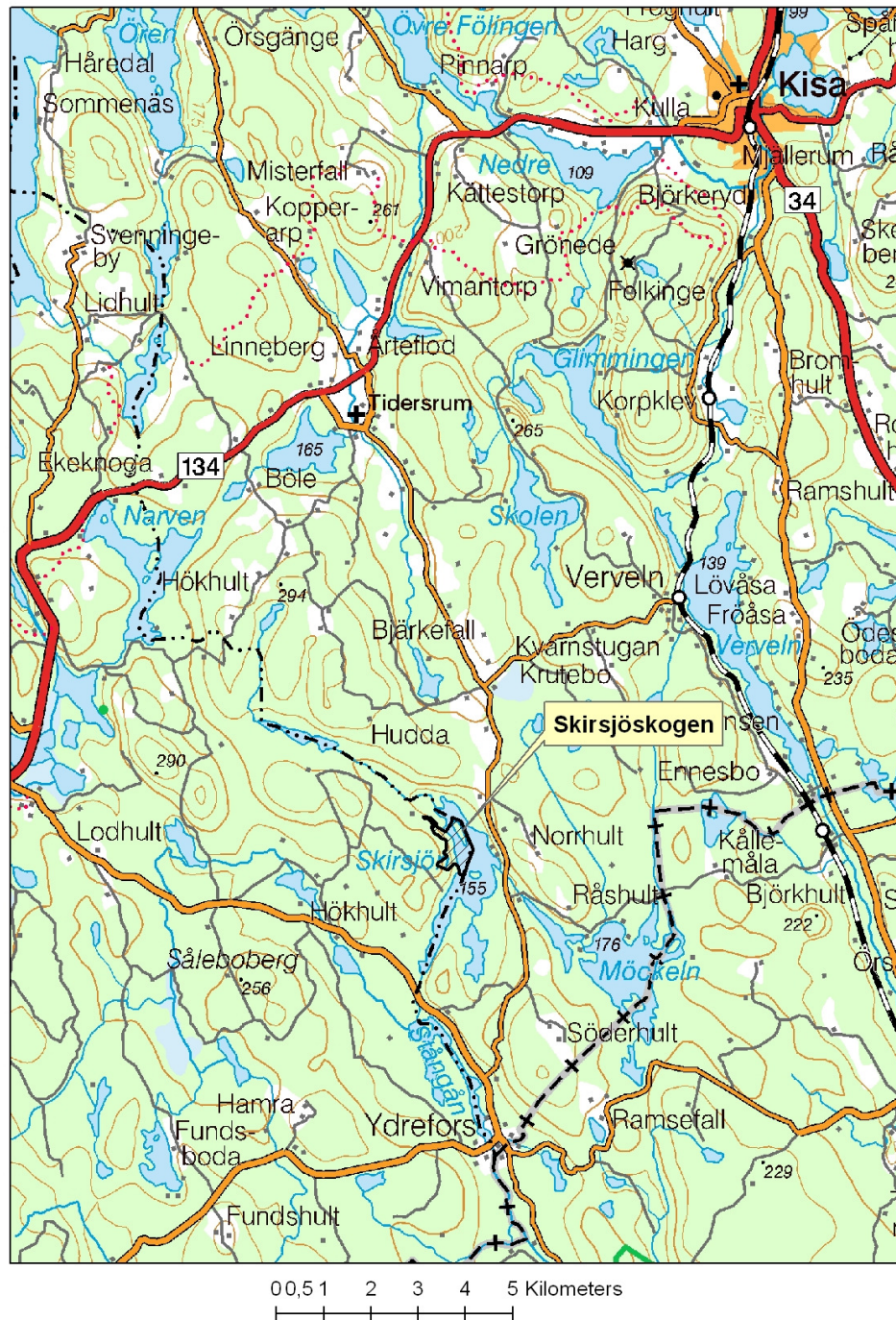
Lägesbeskrivning: 15 km NO Österbymo

Vägbeskrivning: Nordväst om Skirsjön som ligger mitt emellan Tidarsrum och Ydrefors. I sjön går kommungränsen mellan Ydre och Kinda kommuner.

Servitut: 0512-08/9.A Rätt att använda väg förbi Bogölen-Tvättgölen för utfart.

2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

(se reservatsbeslut)

Figur 1. Översiktskarta. © Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

Naturreseptatet ligger i den södra delen av sprickdalslandskapet kring sjön Sommen i södra Östergötland. Trakten präglas av tallskogsdominerade höjder och sluttningar. Små odlingslandskap finns såväl uppe på de högsta höjderna som i de lite större dalgångarna. I trakten finns ett för länet ovanligt stort inslag av asp och ek i skogarna och till dessa träslag finns även en artrik flora och fauna knuten. Naturreseptatet domineras av lövrika barrblandskogar där gran är det dominerande

trädslaget utom på en ö i Skirsjön som är klädd i tallskog. Huvuddelen av reservatet ligger i en nordostvänd svårtillgänglig rasbrant.

3.1 Historisk och nuvarande markanvändning

Större delen av området är markerat som barrskogsbevuxen utmark på häradskartan från 1880. En lämning efter torpet Sjöberg finns inom reservatet vilket indikerar att ett visst jordbruk kan ha skett inom flackare delar av reservatet. Sjöberg tycks ha övergivits innan 1940-talets ekonomiska karta kom till. Fram till reservatsdiskussionerna har markanvändningen i övrigt varit skogsbruk. Fiske och jakt är utarrenderat.

3.2 Områdets bevarandevärden

A. Biologiska bevarandevärden

Kärlväxter

Trädskiktet domineras till största delen av gran, asp och tall, här och var med inslag av björk, klibbal, ek och andra ädellövträd. Hassel förekommer fläckvis i branten men är aldrig karaktärsgivande. Floran i fältskiktet i större delen av reservatet är av ristyp med fläckar av lågörttyp. Inslag finns av harsyra, linnea, knärot, blåsippa, vätteros, trolldruva och vårärt. Fältskiktet är emellertid i huvudsak dåligt utvecklat pga ljusbrist. Öarna i sjön utgör undantag. Här är floran av fattig ristyp och domineras av blåbär, lingon och kruståtel.

Kryptogamfloran

I området finns många krävande arter av lavar som växer främst på gamla senvuxna granar, aspar lodytor och block. Till de mest intressanta hör lunglav *Lobaria pulmonaria*, violettgrå tagellav *Bryoria nadvornikiana*, stor knopplav *Mycobilimbia pilularis*, havstulpanlav *Thelotrema lepadinum* och korallblylav *Parmeliella triptophylla* där de tre förstnämnda är upptagna på den nationella rödlistan över hotade och missgynnade djur- och växtarter i kategorin missgynnad (NT).

Lunglav förekommer på asp i Skirsjöskogens branter.

Här finns också krävande svampar. De arter som är kända är alla påträffade på ved eller levande trädstammar men sannolikt finns även krävande marksvampar knutna till gammal granskog på kalkrik mark. Här har de rödlistade vedsvamparna kandelabersvamp *Clavicornia pyxidata*, veckticka *Antrodia pulvinascens*, rynkskinn *Phlebia centrifuga*, borsttagging *Gloiodon strigosus* och gränsticka *Phellinus nigrolimitatus* påträffats. Områdets mossflora är även den relativt artrik. Främst är det död ved och lövträdsbaser som bidrar till artrikedomen. På död ved hittar man bland annat vedtrappmossa *Anastrophyllum bellerianum*, liten hornfliksmossa *Lophozia ascendens* och grön sköldmossa *Buxbaumia viridis* och lövträdens baser och lodytor och block finns till exempel trubbfjädermossa *Homalia trichomannoides*, fjädermossa *Neckera complanata* och trädporella *Porella platiphylla*.

Fåglar

Ingen systematisk fågelinventering är gjord i området. Indikationer finns ändå på att området hyser en typisk häckfågelfauna äldre barrskogsområden. Här kan man regelbundet träffa på stjärtmes, järpe, större hackspett, spillkråka och gröngöling. Tidigare (fram till ca 1990) har området utnyttjats av vitryggig hackspett men arten förefaller nu dött ut från trakten.

Ryggradslösa djur

Ingen inventering är gjord av den lägra faunan i området. Troligtvis är lokalen viktig för många vedlevande insekter.

B. Geologiska bevarandevärden

Området är starkt kuperat med en kraftig ostsydost-nordnordväst löpande förkastning som ger karaktär åt området. Förkastningen är även en förutsättning för många av de arter som lever här. Jordarten är morän som till största delen är svallad, undantaget är de högsta delarna som inte varit berörda av Sommens issjö och som ligger över högsta kustlinjen. Berggrunden är granit men moränen är ändå rik på baskatjoner.

C. Kulturhistoriska bevarandevärden

Inga fornlämningar finns registrerade i reservatsområdet. De enda kända kulturhistoriska lämningarna består av en lämning av torpet Sjöberg.

D. Intressen för friluftslivet

Området är mycket svåråtkomligt landvägen. Kommer man över sjön kan man emellertid besöka såväl öarna som fastlandsdelen från stranden. Terrängen är emellertid mycket svår i stora delar och besökare kommer troligtvis främst röra sig på öarna. Fisket i vattensystemet arrenderas ut och allmänheten har möjlighet att köpa fiskekort i sjön.

3.3 Källuppgifter

Skyddsvärda statliga skogar, rapport 5340. Delrapport Götaland. Objekt 3106. Naturvårdsverket 2004.

Fornminnesregistret, via EGIS.

B. PLANDEL

1 Syfte med naturreservatet

Syftet med Skirsjöskogens naturreservat är att bevara ett område med urskogsprägel innehållande de värdefulla livsmiljöerna Västlig taiga med barrblandskog, Örtrika skogar med gran samt Skogbevuxen myr, i gynnsamt tillstånd. Livsnödvändiga miljöer och strukturer för hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter i området, t ex gamla träd och död ved liksom brandpåverkade träd, bränd mark och ved, ska förekomma i gynnsam omfattning.

Bilden visar lövrik barrnaturskog inom naturreservatet.

2 Disposition och skötsel av mark

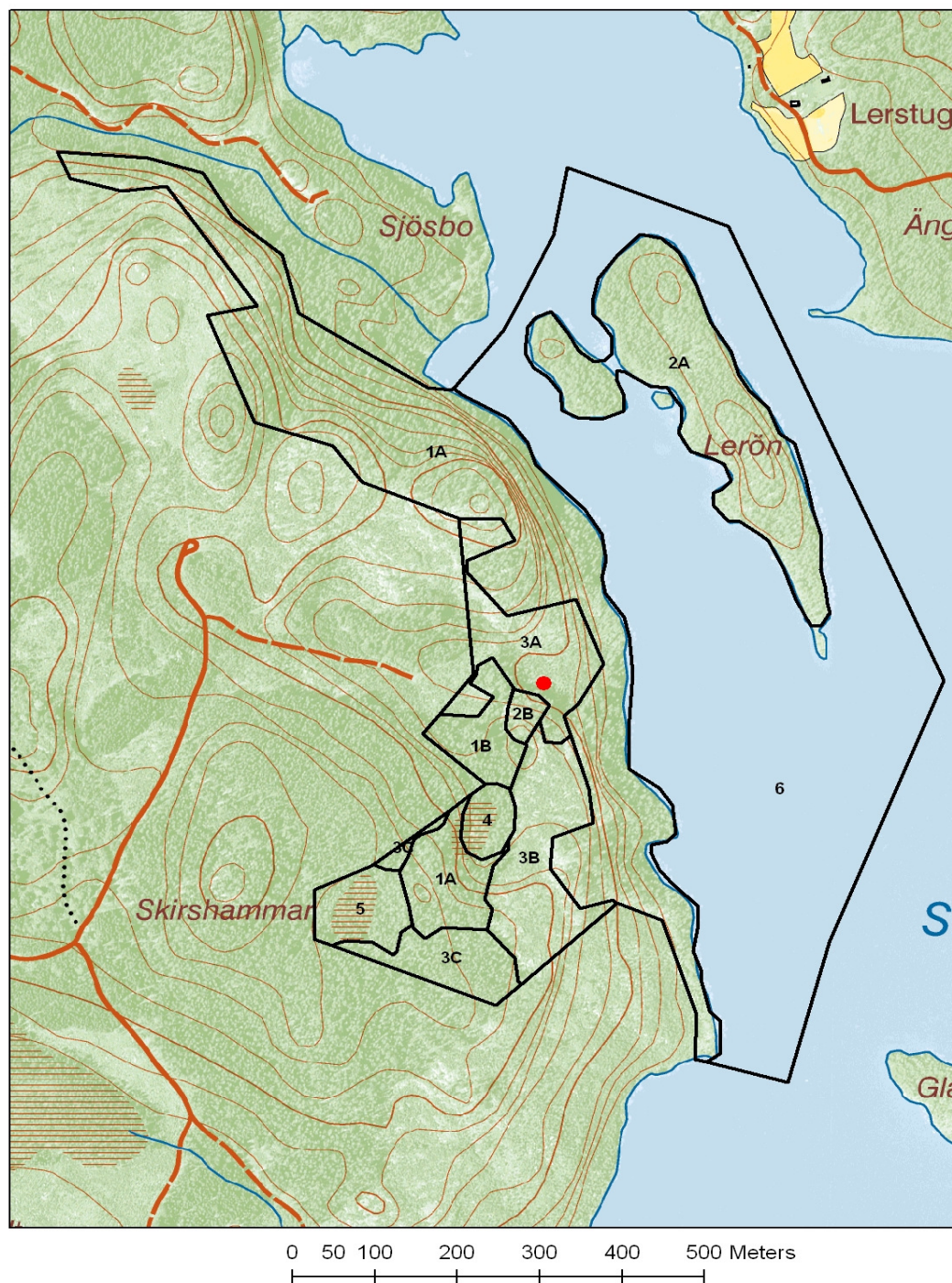
Naturreservatet ska till största delen lämnas helt för fri utveckling, undantag är ett par skötselområden där insatser av engångskaraktär ska genomföras innebärande att planterad gran och tall avvecklas (skötselområde 3A-C) samt en eventuell naturvårdsbränning på Lerön. Vid skötselåtgärder där gagnvirke avverkas och virket ska tas bort från området, tillfaller eventuella nettointäkter reservatsförvaltaren. Se vidare under respektive skötselområde.

Om mer än 10 skm³ gran per hektar och 2 år blåser omkull i reservatet barkas granvindfällena för att motverka stora angrepp av granbarkborre.

Inga registrerade fornlämningar finns i området, men området är inte fullt ut kartlagt. I den händelse okända fornlämningar eller kulturlämningar påträffas ska skydd och hänsyn till dessa tillgodoses.

2.1 Skötselområden

Reservatet är indelat i 6 skötselområden; 1) gammal barrblandskog 2) äldre tallskog 3) ungskog 4) sumpskog 5) tallmosse 6) Skirsjön

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

Figur 3. Skötselområden. Lämningen efter torpet Sjöberg är markerat med en röd punkt.

Skötselområde 1, *Skirsjöskogens barnnaturskog*

Areal: 1A) 14,4 ha
1B) 1,0 ha

Naturtyp enligt Natura 2000: ”9010 Västlig taiga” i del 1A och ”9050 Örtrika skogar med gran” i 1B

Målnaturtyp: 1A) 9010 1B) 9050

Beskrivning

Skötselområdet består av äldre grandominerad skog med ett visst inslag av äldre björk och asp (ca 5%), i nordväst även en del tall. 1A är av ristyp eller domineras av block med små fläckar av örter på marken. 1B består av örtrik bördig granskog. Området har brunnit på 1800-talets senare hälft och skogen har till stor del utvecklats fritt efter denna brand vilket gett upphov till en naturskog med inslag av äldre asp och björk. Område 1A är mycket rik på död ved i olika nedbrytningsstadier och här finns även en rik svamp-, moss- och lavflora.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området ska bibehålla sina naturskogsqualiteter.
- Mängden död ved ska ligga ungefär på 10-40% av virkesförrådet med utrymme för naturliga variationer i tid och rum.
- Området ska ha en gynnsam bevarandestatus för Natura 2000-habitatet ”9010 Västlig taiga, undertyp barnnaturskog” (1A) samt ”9050 Örtrika skogar med gran” (1B).

Åtgärder

- Området lämnas utan åtgärder

Skötselområde 2, *Tallskog på Lerön samt litet tallskogsskifte vid Sjöberg*

Areal: 2A) 5,9 ha
2B) 0,2 ha

Naturtyp enligt Natura 2000: 9010 Västlig taiga, tallskog

Mål: 9010 Västlig taiga, tallskog

Beskrivning

Området består av ca 130 årig tallskog. Här och var finns riktigt gamla stubbar som bär spår av brand. Fältskiktet är av lav eller ristyp.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området ska utvecklas till urskogsartade tallskogsbestånd.
- Mängden död ved ska ligga ungefär på 10-40% av virkesförrådet med utrymme för naturliga eller brandskapade variationer i tid och rum.
- Delområde 2A ska vara påverkat av brand, minst 2,5 ha var 50e år.
- Området ska ha en gynnsam bevarandestatus för Natura 2000-habitatet ”9010 Västlig taiga, undertyp tallnaturskog”

Åtgärder

Restaureringar:

- Ca 2,5 ha av skötselområde 2A bränns utan uttag eller avverkning av träd (förutom brandgata).

Löpande skötsel:

- Återkommande av ca 2,5 ha var 50e år.
- Område 2B lämnas för fri utveckling alternativt bränns småskaligt.

Skötselområde 3, Skirsjöskogens ungskogar

Areal: 3A) 2,3 ha
3B) 2,6 ha
3C) 1,3 ha

Naturtyp enligt Natura 2000: -

Mål: 3A och 3C) 9010 Västlig taiga, triviallövskog, 3B) 9010 Västlig taiga, tallskog

Beskrivning

Området består av hyggen och ungskogar (under 25 år). Delområde 3A består av en granplantering med stort lövinslag, 3B består av en talldominerad för yngning med visst inslag av björk och 3C består av nyupptaget hygge. Inom delområde 3A finns en lämning efter torpet Sjöberg.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Delområde 3A och 3C ska vara dominerade av lövträd (minst 50%).
- Delområde 3B ska domineras av tall med ett inslag av lövträd på minst 15%.
- Mängden död ved ska ligga ungefär på 10-40% av virkesförrådet med utrymme för naturliga variationer i tid och rum.
- Om ca 50 år ska området uppfylla habitatkriterierna för natura 2000 habitatet ”9010 Västlig taiga”
- Torplämningen, och eventuella diken och åkerhak eller andra lämningar knutna till torpmiljön, är synliggjorda.

Åtgärder

Restaureringar:

- I stort sett all gran avvecklas inom delområde 3A och 3C. Enstaka glest utspridda granar lämnas dock (ca 2%). I den mån granar grövre än 15 cm i diameter berörs skapas minst 20 högstubbar per hektar. Huvuddelen av virket körs ut förutom en andel som med hänsyn till bl a granbarkborre kan lämnas kvar för att öka mängden död ved i reservatet i stort.
- Torplämningen och eventuella diken och åkerhak eller andra lämningar associerade med torpet hålls fria från uppväxande träd.
- De björkar som finns inom delområde 3B frihuggs rejält från ungtallar som omger och hotar tränga dem. Tall som avverkas lämnas kvar.

Löpande skötsel:

- En uppföljande röjning av gran kan komma att behövas efter ca 20 år.
- Torplämningen och eventuella diken och åkerhak eller andra lämningar knutna till torpmiljön hålls fria från uppväxande träd.

Skötselområde 4, Sumpskog SV Sjöberg

Areal: 0,5 ha

Naturtyp enligt Natura 2000: 9010 "Västlig taiga, sumpskog"

Mål: 9010 "Västlig taiga, sumpskog"

Beskrivning

Skötselområdet består av en fuktig sumpskog bevuxen av gammal gran, klibbal, glasbjörk och tall. Områdets lav och mossflora är rik och består av fuktighetskrävande arter.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området ska bibehålla sina naturskogsqualiteter.
- Mängden död ved ska ligga ungefär på 10-40% av virkesförrådet med utrymme för naturliga variationer i tid och rum.
- Området ska bibehålla en gynnsam bevarandestatus för Natura 2000-habitatet "9010 Västlig taiga, undertyp sumpskog".

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga

Skötselområde 5, Skirshammars tallmosse

Areal: 1,0 ha

Naturtyp enligt Natura 2000: 91D0 "Skogbevuxen myr"

Mål: 91D0 "Skogbevuxen myr"

Beskrivning

Skötselområdet består av en talldominerad skogbevuxen myr rik på död ved. Fältskiktet domineras av skvattram, tuvull, odon och blåbär.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området ska vara rikt på gamla tallar och död tallved. Här ska även finnas inslag av björk och björkved.
- Mängden död ved ska ligga ungefär på 10-40% av virkesförrådet med utrymme för naturliga variationer i tid och rum.
- Området ska bibehålla en gynnsam bevarandestatus för Natura 2000-habitatet "91D0 Skogbevuxen myr".

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

Skötselområde 6, Skirsjön

Areal: 27,3 ha

Beskrivning

Området utgör en del av sjön Skirsjön. Detta är en klarvattensjö med en rik fiskfauna. Här finns bland annat gädda, abborre, mört, sik, siklöja och öring. Fisket tillhör och utarrenderas av ägaren till fastigheten Ribbingshov 2:36.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Den artrika fiskfaunan ska bibehållas i sjön i livskraftiga populationer.

Åtgärder

- Inga åtgärder planeras i dagsläget.

2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet
Ingen åtgärd		1, 2B, 4, 5 & 6	
Avveckling av barrträd	2009-10	3 A, C	1
Framröjning av löv	2009-11	3B	2
Naturvårdsbränning	2010-2015	2A	1
Röjning kulturlämningar	2010-15	3A	2

2.3 Jakt

Jakt enligt gällande lagstiftning är tillåten i reservatet. Vid jakt får jakthund användas. Älgdragare för fällt vilt får användas med stor försiktighet. Markskador pga körning ska undvikas.

2.4 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

3. Tillsyn

För närvarande bedöms ingen speciell tillsynsman behövas inom reservatet. Tillsyn av reservatet skall ombesörjas av länsstyrelsen.

4. Dokumentation och uppföljning

Skötseln av naturreservatet ska ske på ett sådant sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för förändringar av skötselmetoder och revidering av skötselplanen.

4.1. Dokumentation och inventeringar

Fördjupade inventeringar av vedlevande organismer kan vara motiverat för att utvärdera behov av ytterligare eller anpassade skötselinsatser.

4.2. Uppföljning

4.2.1. Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Uppföljningen skall ske enligt fastställda metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt eller i samband med Natura 2000. Lämpliga parametrar för uppföljning i reservatet är hur arealen av naturtyperna, och hur dess ingående strukturer och funktioner, förändras.

4.2.2 Uppföljning av effekter av skötselåtgärder

En uppföljning av naturvärdenas utveckling ska ske i de områden där åtgärder genomförs.

Genomförandet av skötselplanens åtgärder skall följas upp så att den genomförda skötseln leder till att bevarandemålen uppfylls på sikt.

5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

5.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen. Eventuella intäkter från gagnvirke tillfaller förvaltaren.

Bilaga 1.

Historisk karta över Skirsjön

Häradskartan grundar sig fr a på insamlad kunskap om markanvändningen under 1800-talets första hälft. Här finns Sjöberg markerat med flera små åkerlyckor. På Lerön finns en mindre yta våtmarksslätter samt, på södra änden av västra udden, något som kan ha varit en ängslada.